

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXXII. Cùm dilectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

NOTANDUM VI. Tametsi generalis provinciae consuetudo aduersus ius commune praescripta extendi non debeat ad ecclesiam aut locum, in quo ea non viget, quia praescriptio, cum sit iuris derogatoria, extendi non debet; si tamen de iure speciali probationes seu documenta alia adsint, confirmationem ea accipiunt ex aliarum ecclesiarum provinciae consuetudine. Ita sumitur ex hoc c. in fine: Cum enim Capitulum alias probationes de iure suo Canonicos, irrequisito Episcopo, creandi attulisset, in confirmationem, maioremque praesumptionem ultimam Pontifex, quod eadem in Tuscia generalis consuetudo seruetur. Videri possunt quae dicuntur in c. super eo 22. de censibus.

CAPITVLVM XXXII.

Cum dilectus.

PARAPHRASIS.

Vacante ecclesia Morinensi, ex vna parte propositum fuit Innoc. III. Papae, quod Capitulares ex unanimi consensu in tres eiusdem ecclesiae Canonicos compromiserant, tali forma, vt, exquisitis voluntatibus singulorum Capitularium, aliquem ex gremio ecclesiae suae eligerent: Quam formam Compromissarii secuti, Archidiaconum elegerunt: De cuius persona non minus, quam de forma electionis, Metropolitanus, inquisitione facta, speciatim, num aetatem sufficientem haberet (de eo enim dubitatum fuerat) electionem solemniter confirmavit. Verum ex aduerso opposuit se B. Canonicus, quod Compromissarii formam compromissi non seruarent; Fuisse enim constitutum, vt Capitulum eum recipere deberet, quae ab omnibus, aut a maiore & saniore parte nominatum, Compromissarii elegerunt: Sed dictos Compromissarios Archidiaconum, quem pauci duntaxat ex Capitulo nominarant, eligere praesumpsisse. His coram Pontifice propositis, mandat is Iudicibus delegatis, vt a contradictoribus istis exacto iuramento, quod dici

solet de malitia, id est, non inastiosè litteram Episcopo moueri; tribus vero Compromissarijs iniuncto iuramento *de veritate dicenda*; quotnam ex Canonicis dictum Archidiaconum, Episcopum ab ipsis electum, nominarint; si omnes tres, aut saltem duo eorum iurati dixerint, maiorem Canonicorum partem in Archidiaconum consensisse, contradictoribus illis silentium imponant; eò quod ipsorum testimonia, quippe singularia, ad probationem non sufficiant. Sin autem ex eorundem Compromissariorum depositionibus constiterit, Archidiaconum a paucioribus nominatum fuisse, tunc, si Canonici intentum suum sufficienter ostenderit, videl. formam compromissi fuisse eam, vt is eligatur, in quem maior & sanior pars conuenerit, electio Archidiaconi cassetur (id est, nulla pronuncietur, interprete Glossa) Alioquin verò, si id ostensum non fuerit, dicta electio rata habeatur; & contradictores per ecclesiasticam censuram compescantur; B. autem praebenda Morinensis ecclesiae priuetur: quandoquidem ad hanc poenam se obligauit, si in probatione deficeret. Nihil autem ob stare debet, quod de aetate defectu obiectum fuit: cum idem B. contradictor huic obiectioni, non multum institerit; & super hoc à Metropolitano iudicatum fuerit; cuius proinde sententia in rem iudicatam transijt, cum intra decem dies ab ea appellatum non fuerit.

SUMMARIUM.

1. Potestas eligendi per compromissum interdum committitur absolute, interdum limitatae & cum restrictione, v. g. vt vnus ex Capitularibus eligatur.
2. Etiam in causa beneficiaria sententia transit in rem iudicatam, si ab ea intra decem dies appellatum non fuerit.
3. Si actor vel accusator se obligauit ad certam poenam, nisi probauerit, ad eam euitandam requiritur sufficiens probatio: imperfecta & semiplena non ex-

Rr 2 cusae.

cusat, licet excuset à pœna legali.

4. *Testes cateroquin idonei aut suspecti admittuntur interdum propter necessitatem, quia alij haberi non possunt.*

NOTANDVM I. Potestas eligendi per compromissum interdum committitur absolutè: Tum verò omnis eligendi potestas à Capitularibus in Compromissarios translata censetur; ita vt quæcumque personam idoneam, etiamsi ex gremio ecclesiæ non sit, eligere suo arbitratu possint, vt hic docet Gl. ver. gremio, Anton. n. 12. & alij ex c. in causis 30. hoc tit. Interdum verò committitur limitatè, siue cum restrictione v. g. vt vnus ex Capitularibus eligatur, vt hic, & in c. seq. Aut vt aliquis eligatur, qui non sit ex Compromissarijs; vel vt is eligatur, in quem secreto exquisitis voluntatibus singulorum, maior & sanior eorum pars consenserit, vt hic, & in c. si cui, 23. eod. tit. in 6. Cæterùm in hoc posteriore casu ad eò restricta est Commissariorum potestas, vt censi debeant electores ministeriales, quippe pendentes à voluntate & determinatione Capitularium, prout hic Abb. notauit n. 3. & videri possunt, quæ dixi in c. cum terra 14. not. 2. hoc tit.

NOTANDVM II. Etiam in causa beneficiaria, si à sententia intra decem dies appellatum non sit, transit ea in rem iudicatam, vt postea opponere se volens, audiendus nõ sit, c. quod ad consultatione 15. de re iudic. Id verò intelligi debet, vt excludatur contradictor, in proprium præiudicium; Non item in præiudicium ecclesiæ; aut in præiudicium animæ, si peccati periculum imminet, argum. c. lator 7. de sent. & re iudicata. Itaque nihilominus poterit quispiam Iudicij denunciare, aut querelam proponere, ad impediendum peccatum, & ecclesiæ damnum, propter intrusionem malè promoti, iuxta c. constitutus 46. de appellat. & tradit Innoc. in c. ad aures n. 8. de rescript. Anton. hic n. 20. Sed & iudex ex officio in tali casu, videlicet post appellationem desertam, procedere potest contra non canonicè electum, aut institutum, vt in beneficio, aut prælatura non

permaneant, c. constitutus 45. de appellat. & ex communi notauit Abb. hic n. 5. Videri possunt quæ docui lib. 3. Theol. moral. tr. 6. cap. 6. n. 4.

NOTANDVM III. Si actor, seu accusator obligauit se ad certam pœnam, nisi probauerit, ad eam euitandam requiritur probatio sufficiens; imperfecta autem, siue semiplena probatio, aut quælibet coniectura, qualem hic B. habuit per testes singulares, non excusat, prout colligitur ex hoc c. prope finem, & annotauit Abb. n. 8. Sed ad pœnam legalem euitandam sufficit, si accusator imperfectè, aut per bonas coniecturas rem ostenderit, iuxta c. 1. §. vit. hoc tit. in 6.

NOTANDVM IV. Testes, qui alioquin tanquam minùs idonei, aut suspecti, repelli deberent, admittuntur interdum propter necessitatem, quia alij haberi non possunt, argum. l. consensu 8. C. de re, udijs, & notauit Gl. hic ver. etsi tres, Th. Sanchez allegat hoc c. lib. 1. de matrim. disp. 71. n. 12. Nam cum in casu huius c. Compromissarij arguerentur, quod contra formam compromissi, non habito maioris partis Capituli consensu, elegerint, ijdem quasi in propria causa admittuntur, vt iurati dicant, quosnam et Capitularibus Archidiaconum nominarunt, quandoquidem alij non aderant, cum ex quo sitio voluntatum in secreto facta fuerit.

CAPITVLVM XXXIII.

Cum in iure.

PARAPHRASIS.

Cuiusdam ecclesiæ Capitulum compromissum sit in septem ex suis Canonicis hac forma, vt quem omnes, vel maior pars Compromissariorum, siue vnus ex seipsis, siue alium ex gremio ecclesiæ elegerint in Decanum, Capitulum recipere teneatur. Accidit autem, vt tres Compromissarij nominarent Titium, qui & ipse ex septem vnus erat; alij verò tres nominarent alium Canonicum, non ex numero Compromissariorum: hoc in casu quæ situm fuit.